

Силабус дисципліни «Філософія»

ОП ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ, ЕРГОТЕРАПІЯ · ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ · БАКАЛАВР

120

Годин загальний обсяг дисципліни

4

Кредити ЄКТС відповідно до
стандарту

4

Змістовних модулів курсу

Загальна інформація про дисципліну

Ідентифікація

Назва: Філософія

Спеціальність: Фізична терапія, ерготерапія / Фізична реабілітація

Ступінь: Бакалавр

Обсяг: 120 годин / 4 кредити ЄКТС

Модулів: 4 змістовних блоки курсу

Мета дисципліни

Дисципліна «Філософія» формує у студентів освітніх програм «Фізична терапія, ерготерапія» та «Фізична реабілітація» цілісний філософський світогляд, здатність до критичного мислення, осмислення людського буття, здоров'я, тіла і страждання крізь призму філософської антропології, етики та біоетики. Курс спрямований на розвиток рефлексивного мислення, розуміння ціннісних засад медицини та реабілітації, здатності до фахового та міжособистісного діалогу у просторі допомагаючих професій.

Форми навчання

- Лекції — 30 годин
- Практичні заняття — 30 годин
- Самостійна робота — 60 годин

Компетентності та результати навчання

Загальні компетентності

Здатність до аналізу, синтезу та критичного оцінювання інформації у філософському та соціальному контексті: виявлення суттєвих аргументів, порівняння альтернативних концепцій, формування обґрунтованих висновків і висловлення власної позиції. Уміння самостійно навчатися, планувати роботу та організовувати виконання завдань у визначені строки, зокрема під час підготовки рефератів, аналітичних записок і презентацій.

Здатність до усної та письмової професійної комунікації: чітко пояснювати філософські поняття, аргументовано відповідати на запитання, оформлювати звіти та аналітичні матеріали. Відповідальність, ініціативність, дисциплінованість та готовність працювати в команді під час групового обговорення філософських і біоетичних проблем.

- Аналізувати навчальну та наукову філософську інформацію
- Виділяти головне та узагальнювати результати досліджень
- Планувати власну діяльність і дотримуватися дедлайнів
- Коректно спілкуватися з викладачами та одногрупниками
- Брати участь у командній роботі та розподіляти обов'язки

Фахові компетентності

Розуміння сутності та закономірностей філософського знання, його зв'язку з охороною здоров'я, реабілітацією та допомагаючими практиками. Знання ключових філософських напрямів і шкіл, здатність аналізувати їх у контексті розвитку медицини, фізичної терапії та сучасних уявлень про тілесність, здоров'я і хворобу.

Здатність застосовувати методи філософського аналізу для розуміння біоетичних дилем, прав пацієнтів, принципів медичної деонтології та цінностей допомагаючих професій у сучасному суспільстві.

- Характеризувати основні напрями та проблеми філософії
- Аналізувати онтологічні, гносеологічні та аксіологічні питання
- Оцінювати роль біоетики в охороні здоров'я
- Орієнтуватися в філософській літературі та джерелах
- Пояснювати зв'язок філософії з фаховою діяльністю реабілітолога

Результати навчання

Після успішного завершення курсу студент повинен демонструвати такі результати навчання:

1

Знання та розуміння

Пояснювати сутність ключових філософських категорій та явищ: буття, свідомість, пізнання, цінності, свобода, відповідальність, людина, суспільство, культура, мораль, біоетика. Характеризувати основні етапи розвитку світової та вітчизняної філософської думки від Античності до сучасності.

2

Аналіз та оцінювання

Аналізувати філософські концепції та їх значення для розуміння здоров'я, хвороби, тілесності та реабілітаційної практики. Оцінювати роль видатних філософів у розвитку наукового та гуманістичного мислення, порівнювати різні світоглядні позиції.

3

Застосування знань

Застосовувати методи філософського аналізу для розуміння біоетичних дилем у фізичній терапії та ерготерапії. Використовувати філософські знання для формування особистісної системи цінностей та фахової позиції.

4

Комунікація та рефлексія

Аргументовано викладати власну позицію щодо дискусійних філософських та біоетичних питань. Формувати гуманістичну свідомість, відповідальне ставлення до людської гідності та здоров'я пацієнтів у майбутній фаховій діяльності.

Модуль 1. Філософія як форма духовного освоєння світу

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

Тема 1.1

Філософія, її предмет і функції. Світогляд та його історичні типи: міф, релігія, філософія. Специфіка філософського знання. Основні функції філософії. Філософія і наука, мистецтво, мораль. Місце філософії серед гуманітарних і природничих дисциплін. Значення філософії для фахівців з фізичної терапії та реабілітації.

Тема 1.2

Антична та середньовічна філософія. Давньогрецька філософія: досократики, Сократ, Платон, Аристотель. Стоїцизм, епікуреїзм, скептицизм. Філософія Середньовіччя: патристика, схоластика, проблема розуму і віри. Значення античної спадщини для розуміння людини і здоров'я.

Тема 1.3

Філософія Нового часу та Просвітництва. Раціоналізм і емпіризм. Р. Декарт, Ф. Бекон, Дж. Локк, Б. Спіноза, Г. Лейбніц. Філософія Просвітництва. І. Кант і критична філософія. Концепція людини, тіла і свободи в новоєвропейській думці.

Тема 1.4

Класична і посткласична філософія XIX–XX ст. Німецька класична філософія: Гегель, Фейєрбах. Марксизм. Позитивізм і неопозитивізм. Екзистенціалізм. Феноменологія. Герменевтика. Постмодернізм. Сучасна філософія науки і її значення для медичного пізнання.

Модуль 2. Онтологія, гносеологія та філософія людини

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

Тема 2.1

Онтологія: вчення про буття. Поняття буття та його форми. Матерія, простір, час. Рух і розвиток. Діалектика як метод пізнання. Системність і цілісність буття. Онтологічні засади розуміння здоров'я та хвороби як форм людського існування.

Тема 2.2

Гносеологія: теорія пізнання. Сутність і структура пізнання. Чуттєве та раціональне в пізнанні. Істина та її критерії. Методи наукового пізнання. Особливості медичного та реабілітаційного знання. Доказова медицина як гносеологічна проблема. Наукова та буденна картини світу.

Тема 2.3

Філософська антропологія: вчення про людину. Проблема людини у філософії. Тіло, душа і дух у філософській традиції. Свобода і відповідальність. Сенс життя і смерть як філософські проблеми. Людина в умовах хвороби та відновлення: антропологічний вимір реабілітації.

Модуль 3. Аксиологія, етика та соціальна філософія

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 3

Тема 3.1

Аксиологія: філософія цінностей.

Поняття цінності та ціннісної орієнтації. Класифікація цінностей. Моральні, естетичні та соціальні цінності. Гуманізм як ціннісна система. Цінності фахівця з фізичної терапії: турбота, повага до гідності, відповідальність, співчуття.

Тема 3.2

Етика та біоетика. Предмет і категорії етики. Основні етичні теорії: утилітаризм, деонтологія, етика чесноти. Медична деонтологія. Поняття та принципи біоетики: автономія, благодіяння, не шкодь, справедливість. Права пацієнта. Етичні дилеми у реабілітаційній практиці.

Тема 3.3

Соціальна філософія та філософія культури. Суспільство як система. Соціальна структура. Держава і громадянське суспільство. Культура, цивілізація, глобалізація. Соціальні детермінанти здоров'я. Роль охорони здоров'я в сучасному суспільстві. Філософія інклюзії та рівних можливостей.

Модуль 4. Філософія науки, медицини та сучасні проблеми людського буття

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 4

Тема 4.1

Філософія науки та медичного пізнання. Предмет і проблематика філософії науки. Наукова революція і парадигма (Т. Кун). Верифікація та фальсифікація. Особливості медичної науки. Міждисциплінарність у реабілітації. Доказова база фізичної терапії та ерготерапії.

Тема 4.2

Філософія тіла, здоров'я та реабілітації.

Феноменологія тілесності (М. Мерло-Понті). Тіло як суб'єкт і об'єкт. Концепції здоров'я і хвороби в медичній філософії. Патографія та наратив хвороби. Реабілітація як відновлення суб'єктності. Якість життя як філософська і медична категорія.

Тема 4.3

Філософські засади сучасної охорони здоров'я. Права людини і права пацієнта. Паліативна допомога: філософський і етичний виміри. Евтаназія і право на гідну смерть. Філософія інвалідності. Соціальна модель інвалідності та ерготерапія. Філософські засади Міжнародної класифікації функціонування (МКФ).

Тема 4.4

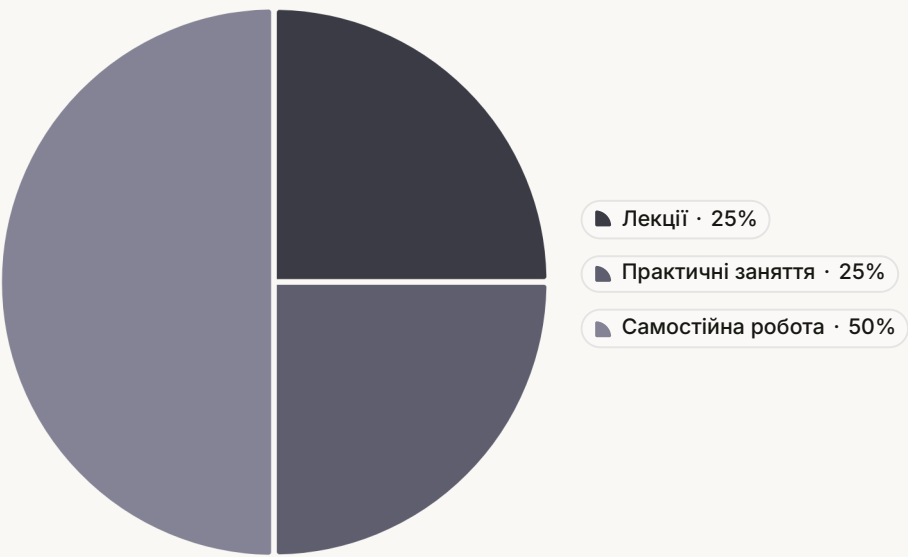
Людина і суспільство в умовах сучасних викликів.

Технологічна цивілізація та людина. Біотехнології і трансгуманізм. Цифровізація охорони здоров'я: філософський аспект. Штучний інтелект у медицині та реабілітації. Глобальні проблеми сучасності та відповідальність фахівця. Філософія в умовах воєнного часу та відновлення.

Розподіл навчального часу — 120 годин

Модуль	Тема	Лекції (год.)	Практичні (год.)	Самостійна робота (год.)
Модуль 1	Тема 1.1 — Філософія, предмет і функції	2	2	4
	Тема 1.2 — Антична та середньовічна філософія	2	2	4
	Тема 1.3 — Філософія Нового часу та Просвітництва	2	2	4
	Тема 1.4 — Класична і посткласична філософія XIX–XX ст.	2	2	4
Модуль 2	Тема 2.1 — Онтологія: вчення про буття	2	2	4
	Тема 2.2 — Гносеологія: теорія пізнання	2	2	4
	Тема 2.3 — Філософська антропологія	4	4	8
Модуль 3	Тема 3.1 — Аксиологія: філософія цінностей	4	4	8
	Тема 3.2 — Етика та біоетика	4	4	8
	Тема 3.3 — Соціальна філософія та філософія культури	2	2	4
Модуль 4	Тема 4.1 — Філософія науки та медичного пізнання	2	2	4
	Тема 4.2 — Філософія тіла, здоров'я та реабілітації	2	2	4
	Тема 4.3 — Філософські засади сучасної охорони здоров'я	2	2	4
	Тема 4.4 — Людина і суспільство в умовах сучасних викликів	2	2	4
Разом		30	30	60

Структура навчального часу

Загальний обсяг — **120 годин (4 кредити ЄКТС)** — розподілено між трьома формами роботи для забезпечення балансу між теорією та практикою.

- **Лекції (30 год. — 25%):** подача ключового теоретичного матеріалу
- **Практичні (30 год. — 25%):** відпрацювання навичок, аналіз першоджерел, дискусії
- **Самостійна робота (60 год. — 50%):** поглиблене вивчення, підготовка завдань

📖 Самостійна робота становить **50% обсягу дисципліни** — студенти навчаються опрацьовувати філософські джерела самостійно.

Самостійна робота студентів та методи викладання

Форми самостійної роботи

Опрацювання літератури

Поглиблене вивчення теоретичного матеріалу за підручниками з філософії, першоджерелами (тексти класиків), науковими статтями у фахових виданнях. Конспектування ключових положень, порівняння підходів різних філософських шкіл до трактування людини, здоров'я, цінностей.

Індивідуальні завдання

Виконання аналітичних завдань щодо порівняльного аналізу філософських концепцій, підготовка есе, аналітичних записок, міні-досліджень із біоетики, філософії тіла та реабілітаційної практики. Уміння застосовувати теорію у фаховому контексті та обґрунтовувати висновки.

Робота з інформаційними ресурсами

Опрацювання офіційних ресурсів: Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського (nbuv.gov.ua), Філософський факультет КНУ (philosophy.knu.ua), електронні бази наукових статей. Аналіз філософських текстів, пошук актуальних досліджень із біоетики та медичної філософії.

Підготовка до занять

Підготовка до практичних занять шляхом опрацювання першоджерел, повторення теоретичного матеріалу; підготовка до тестувань через вивчення ключових термінів і понять; систематизація знань перед контрольними роботами та захистом рефератів.

Методи викладання

→ Лекції

Системне подання теоретичного матеріалу з використанням наочних схем, таблиць і прикладів із першоджерел; студенти ведуть конспекти та задають уточнювальні запитання.

→ Кейс-стаді

Аналіз реальних біоетичних ситуацій і клінічних кейсів; студенти виявляють проблему, пропонують філософські інтерпретації та обґрунтовують рішення на основі етичних принципів.

→ Дискусії

Обговорення дискусійних питань філософії здоров'я, біоетики та прав пацієнтів; розвиток критичного мислення, аргументації та вміння відстоювати власну позицію.

→ Робота з першоджерелами

Опрацювання текстів філософів-класиків і сучасних авторів; формування навичок роботи з оригінальними текстами та їх критичного аналізу у фаховому контексті.

→ Самостійне дослідження

Підготовка аналітичних записок, рефератів і презентацій за обраною темою; розвиток навичок самостійного пошуку та систематизації філософської інформації.

Форми контролю знань

1

Поточний контроль

Завдання: аналітичні та тестові вправи за темами змістовного модуля. Оцінюються регулярність виконання завдань, якість відповідей і рівень засвоєння матеріалу. Поточний контроль формує накопичувальну оцінку протягом семестру. Включає усні опитування, письмові відповіді на запитання, аналіз філософських текстів та участь у дискусіях.

2

Проміжний контроль

Самостійна робота — комплексне ситуаційне завдання або реферат, які охоплюють теми змістовних модулів (теоретичні питання, аналіз першоджерел, розв'язання біоетичних кейсів). Оцінюються повнота відповіді, правильність аналізу та обґрунтованість висновків. Проводиться після кожного змістовного модуля.

3

Підсумковий контроль

Іспит відповідно до навчального плану. Форма проведення — тестування та письмові відповіді на питання. Підсумкова оцінка враховує результати поточного, проміжного та підсумкового контролю відповідно до встановленої шкали оцінювання: 100-бальна система з переведенням у національну шкалу та ЄКТС (A, B, C, D, E, FX, F).

- ❑ Усі методи контролю спрямовані на формування компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою спеціальності «Фізична терапія, ерготерапія» / «Фізична реабілітація».

Рекомендована література та ресурси

Навчальна та наукова література (2022–2024)

1. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія: підручник. — 4-те вид., переробл. — Харків : Право, 2023. — 424 с.
2. Данильян О. Г., Дзьобань О. П., Калиновський Ю. Ю. Філософія: навч.-метод. посіб. — Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2024. — 40 с.
3. Бліхар В. С., Цимбалюк М. М. та ін. Філософія: підручник. — 2-ге вид., перероб. та доп. — Ужгород : Говерла, 2022. — 440 с.
4. Danylova T., Vovk A., Hoian I. et al. Philosophy and mental health. *Wiadomosci lekarskie*, 2023, 76(8), P. 1866–1873.
5. Петрушенко В. Л. Філософія: курс лекцій. — Вид. 8-ме, переробл. та доп. — Львів : Новий світ, 2022. — 506 с.
6. Тягло О. В. Критичне мислення: навч. посіб. — Харків : Основа, 2023. — 192 с.
7. Хамітов Н. В. Філософська антропологія: актуальні проблеми. — Київ : КНТ, 2022. — 296 с.
8. Кравченко П. А., Лозовой В. О. Етика та естетика: навч. посіб. — Харків : Право, 2023. — 244 с.
9. Кисільчук О. М. Біоетика: навч. посіб. для студентів медичних спеціальностей. — Київ : Медицина, 2024. — 216 с.
10. Запорожан В. М., Аряєв М. Л. Біоетика: підручник. — Одеса : Одеський національний медичний університет, 2022. — 320 с.

Офіційні інтернет-ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. — URL: <https://nbuv.gov.ua/>
2. Філософський факультет КНУ ім. Тараса Шевченка. — URL: <https://www.philosophy.knu.ua/>
3. Офіційний сайт Верховної Ради України. — URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. — URL: <https://www.kmu.gov.ua/>
5. Електронна бібліотека України (Наукова думка). — URL: <https://history.org.ua/>
6. Журнал «Філософські обрії» (ІФНАН України). — URL: <https://filosof.com.ua/>
7. Bioethics International — міжнародний ресурс з біоетики. — URL: <https://bioethicsinternational.org/>
8. Журнал «Медична етика та право» (електронне видання). — URL: <https://nbuv.gov.ua/>

Рекомендована література охоплює видання **2022–2024 років** із філософії, біоетики та медичної антропології відповідно до вимог актуальності навчально-методичного забезпечення.